

INTERJÚ PETRIK JÁNOSNÉ MARGITTAL

I. A foglalkozás rövid összefoglalása

A foglalkozás célja, hogy az átlagember nézőpontjából ismerhessük meg az ötvenes évek és 1956 mindennapjait. Petrik Jánosné Margit nem vett részt tevékenyen az 1956-os eseményekben, hiszen gyermeket várt, s az utolsó hónapokban volt, ugyanakkor elbeszéléséből a diákok megérthetik, milyen dilemmákkal kellett szembesülnie annak, aki a harci eseményektől esetleg távolmaradt. A foglalkozás során különféle képi és hangzó forrásokból, valamint korabeli dokumentumból próbálunk információt nyerni, s a drámajáték segítségével átélhetővé tesszük az akkori emberek problémáit. A házi feladat lehetőséget nyújt arra, hogy a játékfilm segítségével ismerhessék meg a diákok a diktatúra eszköztárát és működését.

Feldolgozását **középiskolai osztályokban ajánljuk**, de érdeklődő nyolcadikosok is hasznos ismeretekkel bővíthetnek az óra által.

Nevelési célok:

A tanuló átlátja, hogy nehéz történelmi helyzetben az emberek nézeteit, döntéseit és cselekedeteit élethelyzetük miként befolyásolja. Megismeri és elítéli a totális kommunista diktatúra emberiség elleni bűneit. Átérzi a forradalom és szabadságharc hőseinek és áldozatainak a sorsát, szolidáris velük. Belátja, hogy a szovjet megszállás és a kommunista diktatúra a lakosságot szabadságjogaiban korlátozta. A jogfosztások következményeként számosan emigrációba kényszerültek, amely az ország szempontjából veszteségként értelmezhető.

Felismeri a szovjet megszállás és az ebből fakadó korlátozott állami szuverenitás következményeit. Felismeri, hogy az 1956-os forradalom és szabadságharc jelenlegi demokratikus rendünk egyik talpköve.

Képes felhasználni különböző visszaemlékezők adatközléseit, kiszűrve azok szubjektív elemeit, objektív történelmi kép kialakítása céljából az adott korról.

Kerettantervi fogalmak, nevek, topográfiai és kronológiai adatok:

Fogalmak: Magyar Kommunista Párt, Magyar Dolgozók Pártja (MDP), népköztársaság, internálás, osztályharc, ÁVH, besúgó hálózat, ügynök, egypártrendszer, pártállam, reakciós, koncepciós perek, kulák, szövetkezet, beszolgáltatás, iparosítás, Petőfi Kör, MEFESZ, intervenció.

Személyek: Mindszenty József, Rákosi Mátyás, Rajk László, Kádár János, Nagy Imre, Maléter Pál, Bibó István.

Topográfia: az 1956-os forradalom főbb fővárosi helyszínei.

Kronológia: 1956. október 23. (a forradalom kirobbanása), 1956. október 28. (a forradalom győzelme), 1956. november 4. (szovjet támadás indul Magyarországra ellen).

(TÖRTÉNELEM, TÁRSADALMI ÉS ÁLLAMPOLGÁRI ISMERETEK kerettanterv a gimnáziumok 9-12. évfolyama számára)

Az óraelem felhasználásának vázlatos összefoglalása:

- Órát megelőzően a videó megtekintése, az előre feltett kérdések megválaszolása internetes kutatómunkával.
- Az interjúhoz kapcsolódó dramatikus játék és forráselemzés.
- Szorgalmi házi feladat.

A tananyagegységet **szóbeli értékelés** zárhatja. A kérdéssorra, valamint a szorgalmi házi feladatra (beadandó fogalmazás) együttesen vagy külön-külön **érdemjegy adható**.

56 interjú '56-ról – Módszertani segédanyag az „1956: a magyar forradalom a legújabb történeti kutatások tükrében” című akkreditált pedagógus-továbbképzéshez

II. A foglalkozás előkészítése

Házi feladat az órát megelőzően: A tanulók nézzék meg a Petrik Jánosné Margittal készült interjút, majd válaszoljanak az alábbi kérdésekre!

Mivel foglalkozott az interjúalany édesapja?

.....

Petrik Jánosné egy katolikus lánygimnáziumba járt. Az interjú alapján melyik lehetett ez, mi volt a neve?

.....

Mi volt az a szabad nép negyedóra vagy félóra?

.....

.....

Mikor érezte azt Petrik Jánosné Margit, hogy komolyodni kezdett a politikai helyzet?

.....

.....

Miért nem mozdult ki 1956 októberében-novemberében otthonról az interjúalany?

.....

.....

Mettől meddig volt kijárási tilalom?

.....

©Jelen szakmai anyag az „1956 – a magyar forradalom a legújabb történeti kutatások tükrében” című akkreditált pedagógus-továbbképzés (alapítási engedély száma: 27282/1/2016) keretében jött létre, amelyet a Prekog Alfa Szolgáltató és Tanácsadó Kft. a Közép- és Kelet-európai Történelem és Társadalom Kutatásáért Közalapítvány megbízásából szervezett. Az anyag minden üzleti célú felhasználása csak a nevezett szervezetek hozzájárulásával lehetséges.

56 interjú '56-ról – Módszertani segédanyag az „1956: a magyar forradalom a legújabb történelmi kutatások tükrében” című akkreditált pedagógus-továbbképzéshez

III. A foglalkozás

Petrik Jánosné Margit a forradalmi napok egy részét a ház pincéjében töltötte. Adjunk a gyerekeknek **különbé szerepeket** (de maguk is kitalálhatnak), majd mindenki mondjon egy mondatot azzal kapcsolatban, hogy érzi magát, mire gondol a kényszerűségből kialakított óvóhelyen!

(A képek forrása a Fortepan)

Hallgassuk meg az alábbi korabeli **rádiófelvétel** részletét! A diákok alkossanak csoportot, s szerepüknek megfelelően beszéljék meg a hallottakat! http://194.149.24.11/NetASFRoot/1956/10_26__10_40.wmv

Az alábbiakban Kádár János interjújában is említett felhívását olvashatják a tanulók. Olvassák el a szöveget, majd válaszoljanak a feltett kérdésekre! (Érdeemes páros munkában vagy kiscsoportban lvégezni a feladatot, s azután közösen megbeszélni.)

©Jelen szakmai anyag az „1956 – a magyar forradalom a legújabb történelmi kutatások tükrében” című akkreditált pedagógus-továbbképzés (alapítási engedély száma: 27282/1/2016) keretében jött létre, amelyet a Prekog Alfa Szolgáltató és Tanácsadó Kft. a Közép- és Kelet-európai Történelem és Társadalom Kutatásáért Közalapítvány megbízásából szervezett. Az anyag minden üzleti célú felhasználása csak a nevezett szervezetek hozzájárulásával lehetséges.

56 interjú '56-ról – Módszertani segédanyag az „1956: a magyar forradalom a legújabb történeti kutatások tükrében” című akkreditált pedagógus-továbbképzéshez

„A hazánkban október 23-án megindult tömegmozgalom, amelynek nemes célja a Rákosi és társai által elkövetett párt- és népellenes bűnök kijavítása, a nemzeti függetlenség és szuverenitás védelme volt, a Nagy Imre-kormány gyöngesége és a mozgalomba befurakodott ellenforradalmi elemek növekvő befolyása révén veszélybe hozta szocialista vívmányainkat, népi államunkat, munkás-paraszt hatalmunkat, hazánk létét. Ez indított bennünket, magyar hazafiakat arra, hogy megalakítsuk a Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormányt. (...)

A dolgozók élete még távolról sem olyan, amilyennek kell lennie egy szocializmust építő országban. Az elmúlt 12 esztendőben elért haladással egy időben Rákosi és Gerő klikkje sok súlyos hibát követett el, és súlyosan megsértette a törvényességet. Mindez jogosan tette elégedetlenné a dolgozókat.

A reakciók saját önző céljaikat követik. Kezet emeltek a mi népi demokratikus rendszerünkre. Ez azt jelenti, hogy a gyárakat és üzemeket vissza akarják adni a kapitalistáknak, a földet a nagybirtokosoknak. Már el is indították Horthy zsandárait, börtönöreit, az egész átkozott és gyűlöletes elnyomó és kizsákmányoló rendszer képviselőit, hogy a nép nyakára üljenek. Nem szabadságot, jólétet és demokráciát hoztak volna, ha győznek, hanem rabságot, nyomort, munkanélküliséget és kíméletlen úri elnyomást. A reakciós elemek, felhasználva a népi demokratikus építésünk folyamán elkövetett hibákat, igen sok becsületes dolgozót - különösen az ifjúság nagy részét - tévesztették meg, akik a mozgalomhoz becsületes, hazafias szándékkal kapcsolódtak. Ezek a becsületes hazafiak azt akarták, hogy társadalmunk, gazdasági és politikai életünk tovább demokratizálódjék, s ezzel biztosítsák hazánkban a szocializmus alapjainak megszilárdítását. Azért emelték fel szavukat, hogy Magyarország erősödjön és virágozzon, hogy szabad, szuverén állam legyen, amely barátságot tart fenn a többi szocialista országgal. Éppen ezért helytelen és bűnös eljárás, ha valaki vádolja ezeket azért, hogy a mozgalomban részt vettek. (...)

Véget kell vetnünk az ellenforradalmi elemek garázdálkodásának. Ütött a cselekvés órája! Megvédjük a munkások és parasztek hatalmát, a népi demokrácia vívmányait! Rendet, biztonságot és nyugalmat teremtünk hazánkban!”

Milyen szavakat használ az 1956-os októberi-novemberi eseményekre a felhívás?

Milyen elemek vettek részt a felhívás szövege szerint az eseményekben? Rendezték a tanulók csoportokba az említett embercsoportokat aszerint, hogy melyekkel akar együttműködni az új kormány és melyekkel nem?

Milyen véleménnyel van Kádár János kormánya Nagy Imre kormányáról?

Milyen hibákkal vádolja a korábbi (Rákosi-Gerő-féle) vezetést?

Milyen szándékkal lép fel Kádár János kormánya a bel- és külpolitika terén?

Szabadság tér. Az első sorban balról Apró Antal, Kállai Gyula, Kiss Károly, jobbról Dobi István, Kádár János, Münnich Ferenc, Marosán György, középen Benke Valéria. (Kép forrása: Fortepan)

Vitassuk meg! Miért kellett a disszidáláshoz az írógép?

©Jelen szakmai anyag az „1956 – a magyar forradalom a legújabb történeti kutatások tükrében” című akkreditált pedagógus-továbbképzés (alapítási engedély száma: 27282/1/2016) keretében jött létre, amelyet a Prekog Alfa Szolgáltató és Tanácsadó Kft. a Közép- és Kelet-európai Történelem és Társadalom Kutatásáért Közalapítvány megbízásából szervezett. Az anyag minden üzleti célú felhasználása csak a nevezett szervezetek hozzájárulásával lehetséges.

56 interjú '56-ról – Módszertani segédanyag az „1956: a magyar forradalom a legújabb történelmi kutatások tükrében” című akkreditált pedagógus-továbbképzéshez

IV. Házi feladat

Szorgalmi házi feladat: Nézzék meg a tanulók **A mások élete** című filmét, és írjanak fogalmazást arról, miként érvényesült a diktatúra Kelet-Németországban? Milyen eszközei voltak a hatalomnak az állampolgárokkal szemben és kikkel szemben lépett fel? (Ezen kívül: mit tudunk meg az írógépéről?)

V. Melléklet

A feltett kérdések lehetséges megoldásai:

Mivel foglalkozott az interjúalany édesapja? (református lelkész volt)

Petrik Jánosné egy katolikus lánygimnáziumba járt. Az interjú alapján melyik lehetett ez, mi volt a neve? (Szent Erzsébet R. K. Leánygimnázium)

Mi volt az a szabad nép negyedóra vagy félóra? (Ilyenkor a párt lapját olvasták fel a munkahelyeken, majd megvitatták az olvasottakat – természetesen cseppet sem szabadon. Lehetőleg egyetértően kellett kommentálni a híreket, cikkeket. Ezek az összejöveteleken kötelező volt megjelenni.)

Mikor érezte azt Petrik Jánosné Margit, hogy komolyodni kezdett a politikai helyzet? (Amikor a barátnőjének a bátyját letartóztatták és vélhetően behalt a kihallgatásba.)

Miért nem mozdult ki 1956 októberében-novemberében otthonról az interjúalany? (Gyereket várt, az utolsó hónapokban volt. A gyerek 1957 januárjában született meg.)

Mettől meddig volt kijárási tilalom? (Este hattól reggel hatig.)

56 interjú '56-ról – Módszertani segédanyag az „1956: a magyar forradalom a legújabb történeti kutatások tükrében” című akkreditált pedagógus-továbbképzéshez

Felhívás a magyar néphez!

Megalakult a Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány!

A hazánkban október 23-án megindult tömegmozgalom, amelynek nemes célja a Rákosi és társai által elkövetett párt- és népellenes bűnök kijavítása, a nemzeti függetlenség és szuverenitás védelme volt, a Nagy Imre kormány gyöngesége és a mozgalomba befurakodott ellenforradalmi elemek növekvő befolyása révén veszélybe hozta a szocialista vívmányainkat, népi államunkat, munkás-paraszt hatalmunkat, hazánk létét.

Ez indított bennünket, magyar hazafiakat arra, hogy megalakítsuk a magyar forradalmi munkás-paraszt kormányt.

A kormány összetétele:

Kádár János: miniszterelnök;
dr. Münich Ferenc: miniszterelnökhelyettes, a fegyveres erők és közbiztonsági ügyek minisztere;

Marosán György: államminiszter;

Horváth Imre: külügyminiszter;

Kossa István: pénzügyminiszter;

Apró Antal: iparügyi miniszter;

Dögei Imre: földművelésügyi miniszter;

Rónai Sándor: kereskedelemügyi miniszter.

A többi tárcák egyelőre betöltetlenül maradtak. Ezeket az ország törvényes rendjének helyreállítása után, a népi demokráciához hű más pártbeli és pártönkivüli képviselőkkel kell betölteni, akik készek megvédeni a szocializmus vívmányait.

Az újonnan megalakult kormány az alábbi felhívással fordul a magyar néphez:

A FORRADALMI MUNKÁS-PARASZT KORMÁNY FELHÍVÁSA A MAGYAR NÉPHEZ!

Magyar testvérek!

Munkások!

Parasztok!

Katonák!

Eltváranak!

Nemzetünk nehéz napokat élt át. Veszélyben van a munkások és paraszti hatalma, a szocializmus szent ügye. Veszélyben vannak az elmúlt 12 esztendő mindazon vívmányai, melyeket a magyar dolgozók és mindenekelőtt ti magyar munkások a magatok kezével, hősiessé és önfeláldozó munkával teremtettek meg.

Az ellenforradalmárok egyre arcátlanabbak. Kegyetlenül üldözik a demokrácia híveit, a nyilasok és más vadállatok gyilkolják a becsületes hazafiakat, legjobb elvtársainkat. Tudjuk azt, hogy hazánkban még sok a megoldást kívánó kérdés, még sok nehézséggel kell küzdenünk! A dolgozók élete még távolról sem olyan, amilyennek kell lennie egy szocializmust építő országban. Az elmúlt 12 esztendőben elért haladással egyidőben Rákosi és Gerő klikkje sok súlyos hibát követett el és súlyosan megsértette a törvényességet. Mindez jogosan tette elégedetlenné a dolgozókat.

A reakciósok saját önző céljaikat követik. Kezet emeltek a mi népi demokratikus rendszerünkre. Ez azt jelenti, hogy a gyárakat és üzemeket vissza akarják adni a kapitalistáknak, a földet a nagybirtokosoknak. Már el is indították Horthy zsanádár, börtönre, az egész átkozott és gyűlöletes elnyomó és kizsákmányoló rendszer képviselőit, hogy a nép nyakára iljenek. Nem szabadságot, jólétet és demokráciát hoztak volna, ha győztek, hanem rabságot, nyomort, munkanélküliséget és kíméletlen úri elnyomást. A reakciós elemek felhasználva népi demokratikus építésünk folyamán elkövetett hibáikat, igen sok becsületes dolgozót — különösen az ifjúság nagy részét — tévesztették meg, akik a mozgalomhoz becsületes, hazafias szándékkal kapcsolódtak. Ezek a becsületes hazafiak azt akarták, hogy társadalmunk, gazdasági és politikai életünk tovább demokratizálódjék, s ezzel biztosítsák hazánkban a szocializmus alapjainak megszilárdítását. Azért emelték fel szavukat, hogy Magyarország erősödjön és virágozzon, hogy szabad, szuverén állam legyen, amely barátságot tart lenni a többi szocialista országgal. Eppen ezért helytelen és bűnös eljárás, ha valaki vádolja ezeket azért, hogy a mozgalomban résztvettek. Emellett nem szabad szem elől téveszteni, hogy felhasználva Nagy Imre kormányának gyöngeségét, ellenforradalmi erők garázdálkodnak, gyilkolnak és rabolnak az országban és attól lehet félnünk, hogy felülkerekednek.

Mély szomorúsággal és nehéz szívvel látjuk, milyen szörnyű helyzetbe hozták édes hazánkat azok az ellenforradalmi elemek, — sőt sokszor jóhiszemű, haladó szellemű emberek is — akik tudva vagy tudatlanul visszaélték a demokrácia és a szabadság jelszavával és ezzel utat nyitottak a reakciónak.

MAGYAROK! TESTVÉREK! HAZAFIAK! KATONÁK! POLGÁROK!

Véget kell vetnünk az ellenforradalmi elemek garázdálkodásának.

Ültőt a cselekvés órája! Megvédjük a munkások és paraszti hatalmát, a népi demokrácia vívmányait! Rendet, biztonságot és nyugalmat teremtünk hazánkban!

A nép és hazánk érdeke az, hogy erős kormánya legyen, olyan kormánya, amely alkalmas arra, hogy kivesse az orszá-

Budapest, 1956. november 4.

got súlyos helyzetéből. Mi ezért alakítottuk meg a Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormányt.

A Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány programja:

1) Nemzeti függetlenségünk és országunk szuverenitásának biztosítása.

2) Népi demokratikus és szocialista rendszerünk megvédése minden támadás ellen. Szocialista vívmányaink védelme és előrehaladásunk biztosítása, a szocialista építés útján.

3) A testvérharc megszüntetése, a rend és a belső béke helyreállítása. A kormány nem tűri meg, hogy a dolgozókat bármi ürügy alapján üldözzék azért, mert a legutóbbi idők eseményeiben résztvettek.

4) Szoros baráti viszony megteremtése minden szocialista országgal, a teljes egyenjóság, a kölcsönös be nem avatkozás elvei alapján.

Ugyanez az elv szabályozza a kölcsönös előnyt biztosító gazdasági és kölcsönös segítői kapcsolatunkat.

5) Békés együttműködés minden országgal, függetlenül azok társadalmi rendjétől és államformájától.

6) A dolgozók — különösen a munkásosztály — életszínvonalának gyors és jelentékeny emelése. Több lakást a dolgozóknak. Lehetővé kell tenni, hogy a gyárak és intézmények maguk építsenek lakást munkásaik és alkalmazottaik számára.

7) Az ötéves terv módosítása, a gazdasági vezetés módosítását megváltoztatása, figyelembe véve az ország gazdasági adottságait, hogy a lakosság életszínvonala minél gyorsabban emelkedjék.

8) A bürokrácia megszüntetése és a demokrácia széles kifejtése a dolgozók érdekében.

9) A legszélesebb demokrácia alapján kell megvalósítani a munkás-igazgatást a gyárakban, üzemekben és vállalatoknál.

10) A mezőgazdasági termelés fejlesztése, a kötelező beszállítások megszüntetése, az egyéni dolgozó paraszti megsegítése.

A kormány határozottan felszámol minden törvénysértést, melyet a szövetségi mozgalom és a tagosítás területén elkövettek.

11) Az eddigi igazgatási szervek és a forradalmi tanácsok demokratikus választásának biztosítása.

12) Támogatja a kispart és kiskereskedelmet.

13) A magyar nemzeti kultúra következetes fejlesztése, haladó hagyományaink szellemében.

14) A magyar forradalmi munkás-paraszt kormány népi, munkásosztályunk és hazánk érdekében ezzel a kéressel fordult a szovjet hadsereg parancsnokságához: segítsen népünknek a reakció sötét erőinek szétverésében és abban, hogy helyreállíthassuk a rendet és a nyugalmat hazánkban.

15) A magyar kormány a rend s a nyugalom helyreállítása után tárgyalásokat kezd a szovjet kormánnyal és a varsói szerződés más résztvevőivel a szovjet csapatok Magyarországról való kivonásáról.

Munkások!

Dolgozó parasztlak!

Értelmiségiek!

Fiatalok!

Katonák és tisztek!

Csatlakozzatok a magyar forradalmi munkás-paraszt kormányhoz! Támogassátok népi igazságos harcát, védjétek meg népi demokratikus rendszerünket. Fegyverezétek le az ellenforradalmi bandákat.

SZERVEZETT MUNKÁSOK!

Álljatok a Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány mögé!

Haladéktalanul vegyétek fel a munkát!

Dolgozó parasztlak!

Védjétek meg a földet, vállatve harcoljatok munkás-testvéreitekkel, közös ügyünkért, népi demokratikus rendszerünkért!

Dolgozó és tanuló ifjúság!

Ne hagyjátok megfélemlíteni magatokat! Jövőtöket csak a népi demokrácia biztosíthatja, védjétek meg!

Magyar dolgozók!

Jogos gazdasági, politikai és szocialista törekvéseink megvalósításának előfeltétele a népi demokratikus hatalom védelme, a rend helyreállítása, a munka utrafelvétele, a termelés megindítása. Ezért harcol a magyar forradalmi munkás-paraszt kormány és erre a harcra hívja fel a magyar haza minden őszellen fiát és leányát.

Dolgozók! Magyar testvérek!

Miénk az igazság! Győzni fogunk!

A Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány.

(Kép forrása: <http://mnl.gov.hu>)

©Jelen szakmai anyag az „1956 – a magyar forradalom a legújabb történeti kutatások tükrében” című akkreditált pedagógus-továbbképzés (alapítási engedély száma: 27282/1/2016) keretében jött létre, amelyet a Prekog Alfa Szolgáltató és Tanácsadó Kft. a Közép- és Kelet-európai Történelem és Társadalom Kutatásért Közalapítvány megbízásából szervezett. Az anyag minden üzleti célú felhasználása csak a nevezett szervezetek hozzájárulásával lehetséges.